
Бурцева Юлія Олександрівна

канд. пед. наук, доцент,
в.о. ректора

Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Україна

Коркішко Олена Геннадіївна

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Завалій Єлізавета Сергіївна

здобувач вищої освіти факультету гуманітарної та економічної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

МОТИВАЦІЯ ЯК ПРОВІДНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УНІВЕРСИТЕТУ

На необхідності формування у здобувачів лідерської компетентності наголошено у «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки» та зазначено, що «заклади освіти повинні диверсифікувати освітні пропозиції та оновлювати зміст освіти з метою задоволення зростаючих потреб у розвитку інноваційного та критичного мислення, підприємницьких та лідерських навичок, розвивати гнучкі освітні траєкторії на основі студентоцентрованого підходу» [2].

Учені, дослідники, педагоги-практики (І.Нестуля, О.Салавор, Є.Шаповалов, І.Якименко та ін.) вважають, що формувати лідерську компетентність необхідно на етапі навчання майбутніх фахівців у закладах вищої освіти, причому роботу треба розпочинати з першого року навчання.

В останні роки в педагогіці вищої школи приділяється особлива увага питанням мотивації освітньої діяльності здобувачів, оскільки вона свідчить про якість навчання. Згоджуємося з думкою О.Литовченко, що мотивація особистості зумовлена такими суб'єктивними характеристиками, як уміння, знання, здібності [1]. Отже, уся сукупність мотивів поведінки та діяльності становить основу мотивації особистості.

У межах нашого дослідження важливими є вузькі соціальні мотиви, що відбивають значущість навчальних успіхів здобувачів для мікросоціальних стосунків, а отже лідерства: мотив соціального престижу – прагнення до успіхів у навчанні, щоб мати високий статус у групі (бути лідером); мотив соціальної ідентифікації – професійний вибір, те або те ставлення до освіти визначаються порадами або прикладом викладачів, батьків, друзів (тобто лідерів); мотив спілкування, мотиви досягнення – орієнтація на досягнення високих результатів і прагнення самоствердитися у власних очах (бачити себе лідером).

Аналіз успішного досвід вітчизняних науковців (М.Астахова, А.Єрмоленко, О.Кулик, М.Лютій, С.Нестуля та ін.) щодо формування лідерської компетентності, уможливорює стверджувати, що лідерство як інструмент досягнення цілі або результату, опирається не на примушування, а на мотивування. Одним із основних завдань освітньої діяльності у ЗВО є підвищення в структурі мотивів здобувача питомої ваги вузької соціальної мотивації, змістовно близької до освітньої діяльності, що сприяє прагненню стати лідером, розвиватися, досягати результатів.

Зазначимо, формуванню лідерської компетентності майбутніх педагогів буде сприяти мотивація на отримання знань про лідерство та його історію (засвоєння теоретичних положень сучасної лідерської парадигми, оволодіння системою понять, що відображають сутність, види, структуру, функції, завдання, принципи, типи, інструменти лідерства та специфіку їх використання в педагогічній діяльності, умови формування, методи вдосконалення тощо); формування умінь (згуртовувати колектив, сприймати, розуміти й оцінювати себе та інших (далі, інші – колеги, батьки, учні), звертатися до іншого, привертати увагу, ініціювати взаємодію в процесі спілкування, передбачати поведінку інших у процесі діалогу та визначати способи впливу на них, виявляти оригінальні ідеї, які ініціюють діалогічні форми взаємодії з іншими та здатності використовувати в професійній діяльності методи впливу на поведінку групи та особистості, зберігати рівновагу між внутрішнім станом та зовнішніми обставинами тощо) та здатність використовувати в професійній діяльності (стратегії розвитку лідерської компетентності, методи впливу на поведінку групи та особистості, прийоми психолого-педагогічного впливу в процесі педагогічної діяльності, форми та методи створення власної лідерської позиції й управління нею, технології формування лідерської компетентності та систему роботи щодо створення лідерських якостей), які магістри отримують під час аудиторної (лекції, практичні заняття тощо) та позааудиторної (гуртки, кураторські години тощо) роботи, що сприятимуть збагаченню змісту навчання, особистісному зростанню, мотивуватимуть майбутніх педагогів прагнути до лідерства та збалансованому розвитку лідерських рис та якостей, необхідних для успішної реалізації педагогічної діяльності.

Активізації здобувачів з метою формування лідерської компетентності сприятиме введення в освітній процес елементів рейтингового оцінювання. Загальновізнано, що рейтингове оцінювання досягнень здобувачів упроваджується з метою підвищення їх умотивованості до систематичної роботи під час засвоєння навчального матеріалу для опанування відповідних компетентностей (у тому числі і лідерської компетентності). Наголосимо, що рейтингова оцінка освітньої діяльності здобувачів створює високу внутрішню мотивацію, сприяє розвитку творчості через матеріальне (стипендія, нагороди тощо) та нематеріальне (додаткові бали, грамоти, подяки на Інтернет-ресурсах тощо) заохочення, спрямовує на досягнення певної мети, що усвідомлюється здобувачем, є інструментом підвищення якості знань, умінь і практичних навичок, зацікавленості до освітнього процесу, стимулювання систематичної роботи, розкриття особливих здібностей, рефлексії, конкурентоспроможності тощо.

Отож, мотивація є одним із показників успішної освітньої діяльності та саме вона формує ті здібності, які необхідні майбутньому педагогу для розвитку лідерської компетентності.

Список використаних джерел:

1. Литовченко, О. В. (2008). Специфіка мотивації творчої особистості підлітка (теоретичний аспект). *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. пр.*, (Вип. 12, кн. 1. с. 265-271). Київ.
2. *Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки.* (2022). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p#Text>